

נעם הארץ

בס"ד

ערב שבת קדש פרשת במדבר תשע"ז

זוהב הארץ היא טוב – זו תלמודה של א"י
דף שבועי לעיסוק בסוגיות ארץ ישראליות

לִרְבָּעַם, קח-לך, עֲשֵׂרָה קרעים: כי כה
אמר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הֲנִי קרע את-
הממלכה מִיַּד שְׁלֹמֹה, וְנָתַתִּי לך, את עֲשֵׂרָה
השָׁבָטִים. **לב** וְהִשָּׁבַט הָאֶחָד, יִהְיֶה-לוֹ--
לְמַעַן עֲבָדִי דָוִד, וְלְמַעַן יְרוּשָׁלַם, הָעִיר אֲשֶׁר
בְּחַרְתִּי בָהּ, מִכָּל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל. **לג** יַעַן
אֲשֶׁר עֲזַבְנִי, וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַעֲשֻׁתֶיךָ . . . ,
לְכַמוֹשׁ . . . , וְלִמְלָכִים אֱלֹהֵי בְנֵי-עַמּוֹן; וְלֹא-
הִלְכוּ בְּדַרְכֵי, לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינַי וְחַקְתִּי
וַיִּשְׁפָּטֵי--כְּדָוִד אָבִיו. **לד** וְלֹא-אָקַח אֶת-כָּל-
הַמְּמָלָכָה, מִיָּדוֹ: **פי נשיא אשתנו**, פֶּל יָמֵי
חַיָּוִי, לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי אֹתוֹ,
אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וְחַקְתִּי. **לה** וְלִקְחַתִּי
הַמְּלוּכָה, מִיַּד בְּנוֹ; וְנָתַתִּיהָ לך, אֶת עֲשֻׁרַת
הַשְּׁבָטִים. **לו** וְלִבְנוֹ, אֶתֶּן שְׁבָט-אֶחָד--לְמַעַן
הִיֹּת-נִיר לְדָוִד-עַבְדִּי כָּל-הַיָּמִים לְפָנַי,
בִּירוּשָׁלַם, הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי לִי, לְשׁוֹם
שְׁמִי שָׁם. **לז** וְאֶתֶּךָ אָקַח--וּמְלֻכְתְּךָ, בְּכָל
אֲשֶׁר-תֵּאֱנָה נַפְשְׁךָ; וְהָיִיתָ מְלֹךְ, עַל-יִשְׂרָאֵל.

ירבעם בן נבט מתמנה למלך על עשרה שבטים.
אך רחבעם מבית דוד, יהיה נשיא. כלומר
המלך המוביל, הרם ביותר בתפקידו הוא זה
שמכונה בשם נשיא. גם הנביא יחזקאל
משתמש במונח 'נשיא' במספר הזדמנויות.

יחזקאל ל"ד

כב וְהוֹשַׁעְתִּי לְצֹאֲנֵי, וְלֹא-תִהְיֶינָה עוֹד לְבָזוּ;
וַיִּשְׁפָּטֵי, בֵּין שְׂהָ לְשְׂהָ. **כג** וְהִקְמַתִּי עֲלֵיהֶם
רֶעֶה אֶחָד, וְרֶעֶה אֶתְהֶן--אֵת, עַבְדֵי דָוִד;
הוּא יֶרְעֶה אֹתָם, וְהוּא-יִהְיֶה לָהֶן לְרֶעֶה. **כד**
וְאֲנִי ה', אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים, וְעַבְדֵי דָוִד,
נשיא בתוכם: אֲנִי ה', דְּבַרְתִּי. **כה** וְכָרַתִּי
לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם, וְהִשְׁבַּתִּי חֵיָה-רֶעֶה מִן-
הָאָרֶץ; וַיָּשְׁבוּ בַמִּדְבָּר לְבִטָּח, וַיִּשְׁנֻוּ
בִּיעָרִים. **כו** וְנָתַתִּי אוֹתָם וְסִבִּיבוֹת גְּבֻעָתִי,
בְּרֶכֶה; וְהוֹרַדְתִּי הַגֹּשֶׁם בְּעֵתוֹ, גֹּשְׁמֵי בְרֶכֶה
יְהִיוּ.

וְאֹתְכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ
לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא: . . . אֵלֶּה קְרוּאֵי
הָעֵדָה וְנִשְׂאֵי מְטוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלֵפֵי
יִשְׂרָאֵל הֵם:

התורה מצווה למנות נשיא לכל שבט. כך גם
יכוננו אנשים אלה כאשר יובילו את העם במסע
המחנות, למשל ונשיא לבני יהודה נחשון בן
עמינדב.

לאחר קום מדינת ישראל, נתגלו במדבר יהודה
אגרות שעליהם היה חתום מפקד המרד
ברומאים שפעל לצידו של רבי עקיבא. וכך
תיאר יגאל ידין את מה שאמר כאשר הציג את
הממצא לפני יצחק בן צבי – נשיא מדינת
ישראל באותם הימים:

"כעבור שבועות מספר, עם גלילת התעודות
ופרישתן 'זכיתי לספר עליהן לפני קהל קרואים
בביתו של נשיא המדינה המנוח, יצחק בן-צבי,
ובהקריני על המסך שקופית של אותן ארבע
לוחיות, קראתי בהתרגשות את השורה
הראשונה: 'שמעון בר כוסבא הנסי על ישראל'
והוספתי: כבוד הנשיא, יש לי הכבוד להודיעך,
כי גילינו חמישה-עשר מכתבים שכתב או
הכתיב הנשיא האחרון של ישראל לפני 1800
שנה".

מדוע בחר בר כוכבא דווקא תואר זה? ושמה
רבי עקיבא בחר בו עבורו? ומדוע כ – 50
שנים מאוחר יותר ייקרא גדול חכמי ישראל,
חותם המשנה – רבי יהודה הנשיא.

מה טיבו של תואר זה? שהרי אין כבר
שבטים, ובודאי אין הכוונה למישהו שעמד
בראש שבט.

**כדי לעמוד מעט על טיבו של מושג זה נחזור
אל נבואת אחיה השילוני בספר מלכים א'
י"א**

כט וַיְהִי בַעֲת הַהִיא, וַיִּרְבְּעִם יֵצֵא מִירוּשָׁלַם;
וַיִּמָּצֵא אֹתוֹ אַחִיהָ הַשִּׁילֹנִי הַנְּבִיא בְּדָרָה. . .
ל וַיִּתְפֹּשׂ אַחִיהָ, בַּשְּׁלֵמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָלְיוֹ;
וַיִּקְרָעָהּ--שְׁנַיִם עֶשֶׂר, קְרָעִים. **לא** וַיֹּאמֶר,

הדף מוקדש לע"נ אבי מורי יעקב עוזיאל עמיצור ז"ל

ובנבואת הנחמה הגדולה בהמשך חזון העצמות היבשות: **יחזקאל ל"ז**

כב וְעָשִׂיתִי אִתְּם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ, בְּקֶרֶי יִשְׂרָאֵל, וּמִלֶּךְ אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם, לְמֶלֶךְ; וְלֹא יִהְיוּ עוֹד לְשְׁנֵי גוֹיִם, וְלֹא יִחָצוּ עוֹד לְשְׁתֵּי מַמְלָכוֹת עוֹד. **כג** וְלֹא יִטְמְאוּ עוֹד, בְּגִלּוּלֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם, וּבְכָל, פְּשָׁעֵיהֶם; וְהוֹשַׁעְתִּי אִתְּם, מִכָּל מוֹשְׁבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חָטְאוּ בָהֶם, וְטִהַרְתִּי אוֹתָם וְהָיוּ-לִי לְעָם, וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים. **כד** וְעַבְדֵי דָוִד מִלֶּךְ עָלֵיהֶם, וְרוּעֵה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם; וּבְמִשְׁפָּטֵי יִלְכוּ, וְחֻקוֹתַי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אוֹתָם. **כה** וְיָשְׁבוּ עַל-הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לִיעֶזְקָב, אֲשֶׁר יָשְׁבוּ-בָהּ, אַבּוֹתֵיכֶם; וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ הַמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם, עַד-עוֹלָם, וְדָוִד עַבְדִּי, **נשיא להם לעולם**. **כו** וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם, בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם; וְנִתְּמַתִּים וְהִרְפִּיתִי אוֹתָם, וְנָתַתִּי אֶת-מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם.

חז"ל בגמרא ממשיכים לבדוק את משמעות התואר "נשיא", שכן כפי שעולה מפסוקי התנ"ך 'נשיא' הוא מילה שמשמעותה 'מלך'. וכך נמצא בבבלי הוריות דף יא עמוד א: "אשר נשיא יחטא" - ואיזהו נשיא? זה מלך כו'. תנו רבנן: נשיא - יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב? ת"ל: מכל מצות ה' אלהיו, ולהלן הוא אומר: למען ילמד ליראה את ה' אלהיו, מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו, אף נשיא שאין על גביו אלא ה' אלהיו.

גם הרמב"ם בלשונו הרגישה בתארו את בר כוכבא והאירועים שהתרחשו התייחס אליו כאל מלך. **הלכות תעניות פרק ה הלכה ג**: ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו: נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות מישראל **והיה להם מלך גדול**.

ואכן ידוע לנו שבתקופת מרד בר כוכבא עם ישראל זכה לסוג מסוים של עצמאות. בר כוכבא טבע מטבעות שבעיטור ארבעת המינים שטבע עליהם מופיעה דעתו ההלכתית של רבי עקיבא מורו ורבו. מבחני הכניסה שעשה לצבאו הולכים על פי דעתו ההלכתית של רבי עקיבא. הוא החכיר קרקעות כשהמפתח למספר השנים לחכירה הוא שנת השמיטה, ניהל ביד רמה את צבאו, והורה לאנשי עין גדי לצייד את לוחמיו בלולבים ואתרוגים.

מכל אלה נלמד שמרד בר כוכבא לא היה רק מרד בעל אופי צבאי אלא כמאמר הרמב"ם: **הלכה ז**: ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה',

בר כוכבא נשיא ישראל חידש מלכות בישראל. כך גם רבי יהודה הנשיא שבעוצמתו התורנית ועושרו הרב הביא לכבוד מלכות לעם ישראל. נראה כי רבי עקיבא הוא זה שבחר עבור בר כוכבא את הכינוי, ולא רק מלך המשיח קרא לו אלא קודם כל מלך על ישראל. מנהיג לאומי שמטרתו וענינו להוביל את עם ישראל אל חזונו ויעודו הגדול.

מי יתן ובימים אלה של נשיא אמריקאי המבקר בישראל, נזכור ונזכיר כי "דוד עבדי נשיא להם לעולם", ונשיא צריך להיות זה שאין על גביו אלא ה' אלוהיו.

=====
לפעילויות ופרסומים של חברת נעם הארץ בהובלת ד"ר חגי עמיצור
079-5729223
office@noam-haaretz.com
ונוסיף אתכם לרשימת התפוצה

בברכת שבת שלום ומבורך

לקבלת הדף במייל מידי שבוע

נא לשלוח פניה office@noam-haaretz.com